

BOMENSTICHTING NEEMT INITIATIEVEN OM WAARDEBEPALING VAN BOMEN UIT TE BOUWEN

In 1971 heeft Ir. A. Raad, voormalig Hoofd van de Plantsoenendienst van de Gemeente Rotterdam een voorstel gedaan de esthetische waarde van laan- en straatbomen uit te drukken in geld. Reeds toen waren er in de Verenigde Staten, Zwitserland en West-Duitsland systemen ontwikkeld om tot waardebeoordelingen te komen, anders dan op basis van economische aspecten (houtopbrengst) of eventuele herinplantkosten. Het voorstel van Ir. Raad heeft veel waardering gekregen, en incidenteel is het ook toegepast, maar voor een algemeen en uniform gebruik zal er toch de nodige aanpassing plaats moeten vinden.

De behoefte om tot algemeen toepasbaar systeem te komen neemt toe. Denk b.v. aan schadeclaims, aan de waardebeoordeling van het bomenbezit, enz. Niet alleen het rekenkundig bepalen van de waarde, maar tevens de juridische aspecten zullen geregeld moeten worden. Dat is ook de mening van Dr. ir. A.R.P. Janse van de landbouw Hogeschool te Wageningen en partij-ideoloog van D'66. Hij heeft het idee bij de Bomenstichting gelanceerd, waarna aan de uitwerking is begonnen. Door het complexe karakter zal het nog geruime tijd duren voor dat bepaalde onderdelen van het geheel afgerond zijn, maar vanwege de belangrijkheid zal de Bomenstichting zich ten volle inzetten de zaak te concretiseren.

VEEL VOORKOMENDE ZIEKTEN EN PLAGEN BIJ BOMEN (4)

De Horzelvlinder (*Sesia apiformis*)

Een van de meest schadelijke insectenaantastingen bij Populier is de vreterij van de rups van de Horzelvlinder. Het imago (volwassen stadium) van het insect is een vlinder met een spanwijdte van 35-45 mm., glasachtige vleugels met roodbruin gekleurde aderen en voorrand en een geel en zwart geringd lichaam, waardoor de vlinder enigszins op de horzel lijkt. De jonge rupsen die in augustus uit de eieren komen die door de vrouwtjesvlinder aan de stamvoet zijn gedeponeerd, boren zich door de bast naar binnen in het hout

van de wortels. Na overwintering in het hout, vreten ze een geheel jaar lang gangen in het wortelgestel en (soms) tot op geringe hoogte in de stam. Het voorjaar daarop worden de uitvliegaten geknaagd. Deze zijn ruim een halve cm. groot en bevinden zich doorgaans tussen 0 en 50 cm. hoogte aan de stamvoet. Bij een zwaar aangetaste boom kan men soms wel 40 of meer gaten waarnemen. De rups verpopt zich in mei, onder de schors vlak bij het uitvliegaten, vliegt vervolgens uit en de vrouwtjes leggen nog hetzelfde jaar de eieren.

De wezenlijke schade van de horzelvlinder is niet zozeer direct - de boom blijft er als regel wel bij leven -, maar vooral indirect. Door de aanwezigheid van de vraatgangen kan het wortelgestel vrij snel en gemakkelijk worden aangetast door rot, waardoor de boom na enige tijd onverwacht kan omvallen. Een boom die een horzelvliederaantasting heeft doorgemaakt en die op een 'gevaarlijk' punt staat dient daarom regelmatig te worden onderzocht op de omvang van eventuele rot-aantasting. Hoewel het insect voornamelijk populieren aantast komt het een enkele keer voor op wilg en (nog minder) op els. Men kan het insect bestrijden door de grond rond de stamvoet met vlierblad te mulchen (in de grond te spitten). Het vlierblad bevat namelijk een stof waaruit bij vertering blauwzuurgas vrijkomt die de jonge rupsen kan doden nog voor dat ze zich in de boom hebben geboord. In hoeverre deze methode afdoende is, blijft echter nog de vraag.

VEEL VOORKOMENDE ZIEKTEN EN PLAGEN BIJ BOMEN (5)

De Wilgehoutrups (*Cossus cossus*)

Een even, zo niet meer belangrijke aantasting dan die van de horzelvlinder (hoofdstuk 4) is de aantasting door de wilgehoutrups. In tegenstelling tot hetgeen zijn naam doet vermoeden, tast dit insect niet alleen wilgen aan maar ook een groot aantal andere boomsoorten zoals eik, es, iep en populier. Het volwassen insect is een nogal plumpe, bruin-grijs behaarde vlinder met vele donkere golvende dwarslijnen op de vleugels

en een spanwijdte van 6-9 cm. De rups heeft een gele buik, een bessesapkleurige rug en een donkerbruin tot zwart kop- en halschild. De rups kan tot 8 cm. lang worden en is daarmee onze 'grootste' houtboorder. Dit is dan ook wel te zien aan de schade die aangericht wordt: gedurende de 3 tot 4 jaren die de rups in de boom doorbrengt, voordat hij volwassen is, knaagt hij een uitgebreid gangenstelsel van vele meters lang in het hout. De omvang van de 'verborgen gebreken' die dit uiteindelijk met zich meebrengt (directe structurele verzwakking al dan niet in combinatie met rot-aantasting) is navenant. De aantasting is te herkennen aan grootte en vorm van de uitvliegaten (ovale gaten in de bast of het kale hout van meestal meer dan 1 cm. breedte) die in het voorjaar vaak bloeden en waaruit nu en dan boormeel en uitwerpselen tevoorschijn komen. In tegenstelling tot de gaten van de horzvlinder bevinden ze zich tot op grote hoogte in de boom, dus ook in de zware takken (gevaar voor uitbreken!).

Hoewel het insect momenteel steeds meer in de belangstelling komt te staan en onderzoek wordt verricht naar de bestrijding ervan, bestaat er nog geen afdoende bestrijdingsmethode.

Het is echter bekend dat de rups als regel de boom alleen via een verwonding kan binnendringen (ernstige aantastingen komen overwegend in wegbeplantingen voor waar de bomen regelmatig snoei- en maaiwonden oplopen!). Dit betekent dat een bestrijding in de eerste plaats moet worden gezocht in het voorkomen van een beschadiging en het snel behandelen (afdekken) van wonden a.g.v. snoeien, storm en aanrijdingen, waaronder maaischade.

Zwaar aangetaste bomen, waarin veel rot optreedt, moeten meestal omgezaagd worden, omdat ze anders onverwachts kunnen breken en dan grote schade aanrichten. Dit moet per geval onderzocht worden. Het hangt natuurlijk ook van de plaats af, waar de boom staat.

Regelmatische controle van aangetaste bomen blijft noodzaak.

BOEKBESPREKING

BAÜME MITTELEUROPAS IN DEN VIER JAHRESZEITEN

Een in het Duits uitgegeven Zwitserse productie van de auteur Jean-Denis Godet die 24 van oorsprong midden-europese boomsoorten (die ook in ons land te vinden zijn) in de vier seizoenen, voorjaar, zomer,

herfst en winter heeft gefotografeerd.

Vier prachtige (losse) kleurenfoto's (formaat 300/420 mm) gemaakt van individuele, monumentale exemplaren.

Het bijbehorende gebonden boekwerk (96 pag. geeft per soort een beschrijving van de herkomst, eigenschappen, folklore en poëzie. Daarnaast zijn in negatief gedrukte foto's van blad en twijgen opgenomen.

De wisseling der seizoenen verloopt in ons klimaat zo traag, dat wij 's winters niet meer weten hoe een boom in blad eruit ziet, en 's zomers kunnen wij ons niet meer voorstellen hoe kaal loofbomen ieder jaar weer worden. Telkens opnieuw boeit ons het verkleuren in de herfst, en het uitlopen van de knoppen in de lente is een steeds weerkerende vreugde voor het oog. Godet heeft, ongetwijfeld na lang zoeken, prachtige vrijstaande bomen vier keer gefotografeerd - datum en uur worden vermeld - waardoor de veranderingen die de gekozen soorten en hun omgeving in de loop van het jaar te zien geven, verrassend uitgebeeld worden. De indrukwekkende pracht van een boom als levensmetgezel van de mens op aarde komt juist door deze presentatie op ongekende wijze tot uiting. Voor wie zich in het wezen van bomen wil inleven, en dat aan anderen wil tonen, zijn de grote losse platen een kostelijk bezit. Die losbladigheid van het zware pak afbeeldingen heeft wel als nadeel dat het ordenen vrij veel tijd kost, als ze onverhoopt door elkaar geraakt zijn. Het doel van de verzameling is niet een wetenschappelijke botanische studie. De teksten van het boek vertonen daarvoor te veel verschillen in behandeling en volledigheid. Hun charme ligt juist in de levendige, gezellige verhaaltrant, waardoor de aandacht geboeid wordt en in feite meer kennis zal blijven hangen dan bij lezing van een systematische beschrijving. De in negatief uitgevoerde afbeeldingen van de twijgen met bladeren of naalden van elk van de boomsoorten in het boek is zo gefotografeerd en belicht dat vorm en reliëf scherp tot uiting komen. Zoals te verwachten bij dit soort publikaties is er ook een aantal onvolkomenheden. Er is in Midden Europa nog wel een dozijn boomsoorten dat algemeen voorkomt, maar niet in deze collectie is opgenomen. Het zou ook niet gemakkelijk lukken van nog meer soorten solitaire exemplaren te vinden van dezelfde kwaliteit als de twee dozijn die wel behandeld worden, maar toch komt een wat grotere volledigheid als een eerste verlangen naar boven. Dat vele namen niet de gebruikelijke zijn, is storend en was toch wel te vermijden geweest. Ook doet het wat onevenwichtig aan dat van sommige soorten

de nauwe verwanten meebesproken worden terwijl dat bij andere zeker zo voor de hand liggende soorten, achterwege bleef. Ook is de verspreiding op de kaarten nu eens de natuurlijke en dan weer de culturele. Maar zoals gezegd, het is geen botanisch studiewerk, het mikt op gevoel, en dat is wel zo sterk dat het daardoor zijn prijs waard is.

Auteur Jean-Denis Godet

-Bäume Mitteleuropas in den vier Jahreszeiten

-Uitgave Arboris Verlag

Donnerbühlweg 36

Ch 3012 Bern Zwitserland

Serie 1 en 2 elk 12 boomsoorten kost 180 Z.Fr. Dubbelserie 24 boomsoorten kost 340 Z.Fr.

AKTIE "KWEK JE BOOMPJE"

"Kweek je boompje" dat zich ten doel stelt zoveel mogelijk bomen op te kweken en te planten in Nederland, is in 1975 opgericht. Zij stimuleert dit door iedereen die hieraan mee wil doen boomzaden te leveren. De uit zaad gekweekte boompjes kunnen mettertijd worden uitgeplant op daarvoor geschikte plaatsen. De Aktie adviseert hierbij. Wanneer U boomzaden wilt opkweken en meer informatie wilt over Aktie "Kweek je boompje" kunt U een aan Uzelf geadresseerde en met f 0,65 gefrankeerde enveloppe als drukwerk sturen aan:

"Kweek je boompje"

Postbus 7,

1170 AA BADHOEVEDORP

Tel.: 02968 - 3313

NIEUWS VAN DE FLORIADE 1982

De opbouw van de Floriade vordert gestaag. Onlangs is een monumentale "Treurbeuk" op het terrein geplant. De kolossale boom, circa 10 m hoog met een stamomvang van 75 cm werd aangeboden door de Koninklijk Boomkwekerij Alphons van der Bom n.v. te Oudenbosch, gratis vervoerd door de Fa Schoonhoven uit Veenendaal en geplant door de Heidemij Bomendienst.

BOEKBESPREKING

"HOUTWALLEN IN HET BOERENLAND"

"De brochure behandelt het ontstaan en onderhoud van houtwallen, houtsingels, houtkaden, heggen en graften. Het motief om deze brochure te schrijven is de be-

zorgheid over het verdwijnen van het groene wallenpatroon dat al sinds eeuwen grote delen van ons cultuurlandschap karakter geeft".

Zo begint de inleiding van het boekje "Houtwallen in het boerenland", een uitgave van de Stichting Natuur en Milieu. Ik noem het een "boekje" en geen "brochure" omdat het op 83 bladzijden een grote hoeveelheid interessante en nuttige informatie geeft, die zich als een boek laat lezen.

Iets verderop zegt de inleiding het volgende:

"De ervaringen van de afgelopen jaren hebben geleerd dat het weinig zin heeft de boeren als schuldigen aan te wijzen voor het vele achterstallige onderhoud van natuur- en landschapselementen. De meeste boeren staan positief of neutraal ten opzichte van ons streven deze elementen in stand te houden. Het oorspronkelijke nut voor hun bedrijf is echter afgenomen, het onderhoud levert geen inkomen op en de boeren beschikken vaak niet over het juiste gereedschap voor het onderhoud.

Wanneer wij belang hechten aan een goed leefmilieu, aan natuur- en landschapsbescherming en aan recreatie moeten wij erkennen dat het voortbestaan van het groene wallenpatroon in het boerenland een zaak is van algemeen belang. Deze erkenning neemt niet weg dat sommige traditionele functies van deze elementen meer aandacht verdienen. Er kunnen tienduizenden kubieke meters vezelhout en brandhout worden gewonnen bij een goed onderhoud en palen van eikehout zijn uitnemend geschikt als rasterpalen".

De brochure is in twee gedeelten verdeeld. In de hoofdstukken twee t/m acht vindt u allereerst een overzicht van de verschillende landschapselementen per provincie. Dan worden de elementen apart beschreven, met aandacht voor de wijze van ontstaan, het gebruik in vroeger dagen, de biologische betekenis en de huidige toestand. Het eerste gedeelte wordt besloten met een hoofdstuk waarin algemene lijnen worden getrokken uit het verleden naar de toekomst van de landschapselementen.

Het tweede deel, de hoofdstukken negen t/m dertien, behandelt de praktijk van het beheer en het onderhoud van de elementen. Het is een zo concreet mogelijke handleiding, wat betreft de organisatie, de uitvoering en de veiligheid van het werk. Een zeer lezenswaardig en bruikbaar boekje, dat wij U graag aanbevelen, niet alleen wanneer U actief betrokken bent bij werk in de houtwallen, maar ook als U eens wilt weten, hoe nu die elementen in Nederland in de loop der tijd zijn ontstaan en hoe ze per streek en provincie van elkaar verschillen.

BOEKBESPREKING

Bomen en Wet, geldend recht over bossen, bomen, heesters en heggen.

Het boekje "Bomen en Wet" is sinds het verschijnen in 1979 een succesvolle uitgave van Natuurmonumenten en Bomenstichting gebleken voor een ieder die letterlijk of figuurlijk tegen bomen in de ruimste zin aanloopt. Dat zijn boseigenaren, tuinbezitters, gemeentebesturen en -ambtenaren, automobilisten enz. De schrijver Mr. W. Vergouw, die voorheen juridisch medewerker van Natuurmonumenten was, geeft in deze uitgave een overzicht van alle wetten en regelingen waarbij bomen een rol spelen.

Van het boek, dat in de loop van 1980 uitverkocht raakte, verschijnt nu een herziene en aangevulde tweede druk, waarin ook de gewijzigde modelkapverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is opgenomen. Vergouw heeft met de samenstelling van "Bomen en Wet" veel boomliefhebbers en -deskundigen een goede dienst bewezen.

Het boekje is 96 pagina's dik en is zowel bij Natuurmonumenten als bij de Bomenstichting verkrijgbaar voor de prijs van f 12,50.

MEDEDELING VOOR DONATEURS

Donatie 1981

De donatie voor de Bomenstichting over 1981 waarvoor eind december 1980 een acceptgirokaart aan U werd toegezonden, is nog niet door alle donateurs overgemaakt. Willen degenen die de donatie nog niet voldaan hebben dit alsnog doen op giro 2108755. Bij voorbaat dank!

UITGAVEN BOMENSTICHTING

De 2^e geheel herziene druk van het boekje "Bomen en Wet" is verschenen.

f 12,50 incl. porto

Nieuw: -Houtwallen in
het boerenland
Uitgave Stichting
Natuur en Milieu

f 11,-- incl. porto

-Poster

Houtwallen f 6,-- incl. porto
Uitgave IVN

-Elseviers BOMEN-

NATUURKOMPAS f 7,90 incl. porto

Andere uitgaven:

-Informatieblad nr. 31 "Bomen en Bijen, Bijen en Bomen". Het informatieblad geeft de betekenis weer van bomen voor bijen en aan de andere kant ook de betekenis van de bijen voor de boom. Boomsoorten die van betekenis zijn voor de bijencultuur i.v.m. honing en stuifmeel worden genoemd.

-"Dichter bij Bomen"

De gedichtenbundel van de Bomenstichting is bijna uitverkocht. U kunt de bundel bestellen door f 12,50 op onze giro over te maken.

U kunt genoemde artikelen bestellen door overmaking van het vermelde bedrag op giro nr. 2108755 t.n.v. Bomenstichting, Zeist onder vermelding van het gewenste artikel.